

הרגשים ורגשות על פי פרשת השבוע

פרשת שמות | עלון מס' 9

אתה לא שר סולו... אתה במקהלה!

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו:

רש"י: ואלה שמות בני ישראל. אע"פ שמנאן בחייהן בשמותם, חזר ומנאן במיתתן, להודיע חבתן שנמשלו לכוכבים, שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם, שנאמר המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא:

מונה מספר לכוכבים לקלם שמות יקרא: (תהילים קמז)

מהו שם ומהו מספר??

התזמורת היא מורכבת מכלים רבים ושונים, התוף יכניס את הקצב, החליל ילחש בנעימות, הכינור יגע במיתרי הלב, הקלרינט יתחנן... נשיפת הסקסופון, והטרומבון בקול בס... אחדים מהם כלים מלודיים ואחדים מהם כלים הרמוניים... איזה שילוב... כל הכלים האלו יחד יתנו לנו סימפוניה של תזמורת... מנגנת משמחת ומרקידה את הרוח והנפש... אך כל זה בתנאי... שכל אחד ייתן את ייחודיותו בזמן המתאים לו... בשיר נוגה יינתן הביטוי לכלים עדינים, ובשיר סוער הרי ניתן את הבכורה לכלים מלאים עומק... כל כלי בזמנו... ועוד דבר... כל כלי שלא ינסה להיכנס לתפקיד של כלי אחר... הטרומבון לא ינסה לתת קצב, והחליל לא ינסה לצעוק בקול... כשכולם מנגנים יחד הרי השירה עולה ומתעלה ונשמעת למרחקים...

הוא היה מנצח אגדי... שמו נישא לתהילה... לעת זקנותו, ישב הוא בביתו לראיון עיתונאי... במהלכה הוא האזין לשידור של אחת הקלאסיקות היותר מפורסמות... הוא ביקש מהעיתונאי לא להפריע במהלך השידור... בתום השידור ניכר על פניו שהוא אינו מרוצה... לא.. זה לא היה זה... העיתונאי פנה אליו והקשה מדוע ניכר על פניך שאינך מרוצה? ענה המנצח מתוך 14 כנרים, הכנר התשיעי לא היה בקונצרט... חסר לי ביצירה... העיתונאי היה בהלם מוחלט... תזמורת פילהרמונית 100 נגנים... והמנצח הנמצא בהאזנה בבית, אומר שהכנר התשיעי היה חסר? בטח הזיקנה קפצה עליו... לא ויתר והלך לברר... ולתדהמתו אכן צדק המנצח... הכנר התשיעי היה חסר!!!

חזר אליו העיתונאי ושאל, איך ידעת שהכנר התשיעי היה חסר? מה זו הגאונות הזו... ענה לו המנצח בפשטות, אני הוא שכתבתי את התווים לקלאסיקה הזו... לכל כנר כתבתי תווים מיוחדים לביצוע שלו... ואת התווים של הכנר התשיעי לא שמעתי... מכאן הסקתי שהוא אכן היה חסר... ומבחינתי היצירה איננה מושלמת... חסר בה משהו...

מספר, זה הגדרה למסגרת כוללנית, ישיבה המונה 700 בחורים, הרי המספר הוא המרכיב של המסגרת הנקראת ישיבה, וכדו', כל דבר המתבטא בכמות הוא מסגרת העוטפת את העניין אך בתוך המכלול ישנם פרטים רבים.

לבורא עולם יש רבבות כוכבים - 'המוציא במספר צבאם' רבבות משרתים בצבא השמים, אבל 'לקלם בשם יקרא' - לכל כוכב, לכל אחד מאותם כוכבים יש שם... מה העניין בזה? לכל פריט בצבא השמים יש תפקיד מוגדר, כולם נמצאים בחייל המלך, כולם יחד מרכיבים צבא שלם, אבל לכל אחד יש שם המעיד על המהות שלו... על התפקיד שלו...

כותב הספורנו - ואלה שמות. אלה הנזכרים בכאן היו ראויים להודע בשם, כי כל אחד מהם ראוי להיות נחשב איש על שמו המורה על צורתו האישית.

גם אנו כולנו מספר עצום של כלל ישראל, כולנו יחד מרכיבים את צבא המלך הגדול... את עם ישראל... זהו מספר... אבל לכולנו לכל אחד מאיתנו יש שם... שם עם מהות ותפקיד... ולכל אחד מאיתנו נכתבו תווים מיוחדים שאת זה האדם מנגן בשירת חייו... והתווים האלו רק הוא.. רק הוא יכול לנגן בתזמורת המלכותית של בורא עולם.. אכן, לפעמים אנחנו מזייפים.. לפעמים אנחנו מנסים לנגוב תפקיד.. לפעמים לא נח לנו הכלי שנתנו לנו לנגן בו, אבל נזכור תמיד שהמנצח הגדול על התזמורת הזו, כתב תווים מיוחדים לכל אחד מאיתנו... אין מה לנסות להחליף.. ואין גם מה לברוח... אתה עם השם והמהות שלך... קיבלת כלי מיוחד שבו אתה אמור לנגן... ולשיר את שירת החיים שלך... אתה אמנם יחיד אבל אתה גם חלק מכלל..

בתקופת השואה, ניסו הנאצים ימ"ש להפוך יהודים, צלם אלוקים - למספר... זהו עומק הרשעות... אתה לא מוישה ואתה לא שרוליק... אתה מספר... לכולם שמות יקרא.. שם מורה על מהות על תכונה על ייחודיות...

ואלו הם ביאור דברי רש"י - הקב"ה מונה את השבטים להודיע חיבתו... אתה לא סתם רק מספר.. אתה גם מספר! אתה חלק משבטי קה... אבל אתה גם יחיד... אתה עם שם.. אתה עם מהות... ותפקיד.. ומשימה.. יש לך תווים מיוחדים לשירת חייך..

ולא זו בלבד, אלא כל מערכת העולם הרי היא מקהלה השרה את שירת הבריאה, פרק שירה, שבה בעלי החיים שרים את שירתם, אז ירננו עצי היער נאמר בפסוק.. גם הדומם שר את שירתו... וכולנו יחד משתלבים לשירה אחת גדולה למקהלת הבריאה, אמנם, בימיו של אדם תקופות שמהלך חייו הם בחינת שירי רגש... ועיתים שירי שמחה.. לפעמים אף רוקד הוא הורה... אך תמיד צריך לזכור אתה לא שר סולו... אתה במקהלה... יש לך תפקיד מוגדר במקהלת הבריאה...

מיני ומינאה יתקלס עילאה.

שמחה עם פרגון מלא...

וְגַם הִנֵּה הוּא יֵצֵא לְקִרְאָתָךְ וְרֵאָךְ וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ: (ד' יד')

הנה חז"ל כאן מרחיבים בביאור, בהיות משה רבינו מנסה לסרב לבקשת הקב"ה ללכת להיות למושיע לעם ישראל, ולהודיע לישראל כי באה עת גאולתן, ולשוב למצרים לגשת לפרעה, בתחילה אומר כתוב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹהִים מִי אֲנֹכִי כִּי אֵלֶךְ אֶל פְּרֹעֶה וְכִי אֹדְעֵי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: ובהמשך: וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וְהֵן לֹא יֵאֱמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי כִּי יֹאמְרוּ לֹא נִרְאָה אֱלֹהִים ה': וממשיך וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ה' בִּי ד' לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנֹכִי גַם מִתְמוּל גַּם מִשְׁלֹשִׁם גַּם מֵאֵז דְּבָרָךְ אֶל עַבְדְּךָ כִּי כָבֵד פֶּה וְכָבֵד לְשׁוֹן אֲנֹכִי: ולבסוף וַיֹּאמֶר בִּי ד' שְׁלַח נָא בְיַד תְּשַׁלַּח:

משה כל הזמן מנהל משא ומתן וכדברי רש"י 'גם מתמול וגו'. למדנו שכל שבעה ימים היה הקב"ה מפתה את משה בסנה לילך בשליחותו וכו'..... עד שחרה בו וקבל עליו. וכל זה, שלא היה רוצה ליטול גדולה על אהרן אחיו שהיה גדול הימנו'.

משה רבינו שהיה העניו מכל האדם, מסרב לשליחות המוטלת עליו, כיון שלא רוצה ליטול גדולה על אחיו, ומה בסוף שכנע אותו? שהקב"ה אומר לו וְגַם הִנֵּה הוּא יֵצֵא לְקִרְאָתָךְ וְרֵאָךְ וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ: וברש"י שם: לא כשאתה סבור שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדולה, ומשם זכה אהרן לעדי החשן הנתון על הלב:

הקב"ה מעיד שאהרן אכן ישמח בליבו, וזה הדבר שמשכנע את משה רבינו, לכאורה יש כאן איזה דבר הדורש ביאור, לפני שהקב"ה מעיד את זה משה לא חשב שאכן אהרן ישמח בליבו, ומדוע?

בביאור העניין, יש לדון מה יותר קשה לשמוח בשמחת השני או להיות עצב בצער הזולת?

כולנו הרי עברנו שמחות גדולות וגם קטנות... כאשר בתוכנו הרגשנו שמחה פנימית אמיתית ועמוקה, לעומת פעמים שעברנו אירועים של עצב... בעצם כל אדם עבר בימי חייו חוויה של שמחה פנימית, וכמובן תחושה של כאב ועצב, כעת הבה נשאל, כשהחבר - ידיד - שכן, חווה כאב או שמחה מתי אני ארגיש בפנימיות שלי יותר ההזדהות... האם שייך שבהרגשה הפנימית שלי תהיה חוויה של עצב כמו שאני הרגשתי כשהייתי עצוב... ולחילופין האם אני מסוגל להרגיש חוויה של שמחה בשמחת השני באותה הרגשה פנימית כמו שאני הייתי שמח??

לכאורה הרבה יותר קל לכאוב בכאב של השני ולהרגיש בפנימיות שלי הזדהות וכאב מוחלט, הרבה יותר מאשר הזדהות ושמחה

רגשית בשמחת החבר...

ומדוע באמת? מהו ההבדל בין שמחה לעצב? ההגדרה הראשונית, בעצב הרי האדם מתכנס פנימה, הרגש מתכנס פנימה אל תוככי הלב, בשמחה הרי הרגש מתפרץ החוצה... הוי אומר יותר קל להפנים רגש, מאשר להחציץ אותו...

כאשר ידיד או מכר עושה שמחה, הרבה יותר קשה להפגין רגשי שמחה, אני מראה אולי צורת שמחה, השתתפות בשמחה, אבל לא תמיד היא פנימית.. בהשתתפות בנשיאה בעול כמו בצער וכאב, שם יותר קל להפגין רגשי כאב ולהיות שותף נושא בעול... ומדוע באמת? ישנם מספר דרכים להבין את זה - בשמחה הרי יש לפעמים רגשי קנאה למה הוא יש לו ולי אין, צריך להתגבר על הרגשות הללו... או שבשמחה יותר קשה לפרגן לשני, חוסר פירגון זה לא חייב להיות רגשי קנאה אלא סתם כך לפרגן לו... זה שוב לצאת מאזור הנוחות שלי...

לעומת כאב וצער, בבסיס מידת ישראל רחמנים הם... והכאב של השני יכול יותר בקל לכאוב גם לי... להזדעזע בכאב שלו.. לחמול עליו.. להרגיש את הקושי בהתמודדות שלו...

וכמו שכתבנו לעיל, הכאב הרי הוא מתכנס פנימה, הרבה יותר קל להכניס פנימה את הכאב של הזולת מאשר להפגין החוצה רגשי שמחה, מה... בגלל שהשני שמח גם אני צריך לשמוח? מה יש לי מזה? זה כבר כולל את עבודת המידות להתגבר על רגשות שליליים... והכוונה כמובן לסתם שמחה של יהודי, ברור שכלל שיש יותר קרבה חבר או קרבה משפחתית הרי השמחה יותר קלה להחצנה, אבל יותר קלה גם להרגשה פנימית של שמחה...

ובמדרש רבה (רות ה') כתוב - וְאֵלֹהֵי הָיְהָ יוֹדַע אֶהְרֹן שֶׁהִקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַתֵּיב עָלָיו - הִנֵּה הוּא יֵצֵא לְקִרְאָתָךְ בְּתַפִּים וּבְמַחֲלוֹת הָיְהָ יוֹצֵא לְקִרְאָתוֹ. כאן מוסיף על העניין הזה שאם אהרן היה יודע שהתורה כותבת את אותה הרגשת הלב אז הוא היה מוציא אותה אל הפועל במעשה של תופים ומחולות, ברור שעצם השמחה בלב והפרגון העצום הזה לאחיו הצעיר היה מעשה כה נאצל, שהוא זכה על כך - כדברי רש"י וראך ושמח בלב. זכה אהרן לעדי החושן הנתון על הלב: האורים ותומים שהיו על לב אהרן היו בזכות הכח העצום של שמחה פנימית אמיתית בשמחתו של האח הצעיר... וזו לא הייתה רק שמחה חיצונית...

ולפי זה אכן מובן מדוע משה רבינו נצרך לאותה עדות של בורא עולם, שאכן אהרן הגיע לדרגה עצומה של 'ראך ושמח בליבו', ללא רגשי קנאה או רגשות אחרים.. שמחה עם פרגון מלא... וזה היה מה ששכנע אותו ליטול את השליחות שבורא עולם ציווה אותו... נמצאנו למדים, שהמעלה העליונה ביותר היא להיות שותף בשמחת השני שהיא עבודה וניסיון, יותר מאשר להיות שותף ונושא בעול הקושי והצער של השני...

